Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

κοπελιὰ καὶ λέει Κρήτ. *Χτζυποῦν τὰ καλ-λιά σου καὶ γνώθει ὁ Χάρος* (*καλλιὰ* = ὑποδήματα) Καππ. *Ἐν τὸ γνώθει* Χίος. || Παροιμ.

Ὁ φτωχὸς θαρεῖ κερδαίνει | καὶ φυρᾷ καὶ δὲν τὸ γνώθει (ἐπὶ τῶν φιλαργύρων, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ φιλαργυρία ἀποβαίνει εἰς ζημίαν αὐτῶν τῶν ἰδίων) Αἴγιν. || Γνωμ.

Πρέπ' ὁ νουνὸς νά 'χῃ ντροπὴ κι ὁ ἀναδεχτὸς νὰ γνώθῃ Ἤπ. — Ι. Βενιζέλ., ἔνθ' ἀν. || Ἄσμ.

Ἄμα μοῦ εἶπεν ἔχε 'γειὰν κ' ἐλάμνησεν νὰ πάῃ,
ἔνωσα τὴν καρτούλ-λαμ-μου 'πὸ μέσα πὼς ἐρράην Κύπρ.

Νύχτα 'τουμ, πκριὸς μᾶς ἔνωσε, αὐκή 'τουν, τίς μᾶς εἶδεν; αὐτόθ.

'Κανεῖ τὸ σφιχταγκάλιασμα τζ' ἡ Εὐτοτζιὰ μᾶς νώθει ('*κανεῖ* = εἶναι ἀρκετόν, σταμάτησε) αὐτόθ.

Χτυποῦν καὶ τὰ καλ-λίκια σου καὶ γνώθει μας ὁ Χάρος αὐτόθ. Ἡ σημ. καὶ Βυζαντ. Πβ. Μαχαιρ.(ἔκδ. R. Dawkins), ἔνθ' ἀν. Βουστρών. (ἔκδ. Κ. Σάθα, Μεσν. Βιβλ., 2.475) «καὶ γνώθοντα τὸ κορμίν του κακά, ἐθέλησε νὰ ποίσῃ διαθήκην». Πβ. Χρον. Μορ. Η. 5834 (ἔκδ. J. Schmitt) «ἐπεὶ ἀπ' ἀτός μου γνώθω τὸ φταίσιμον ποὺ ἐποῖκα». Συνών. *κ α τ α λ α β α ί ν ω, ν οι ώ θ ω, σ υ ν ε ι κ ά ζ ω.* **2)** Γνωρίζω Α. Ρουμελ. (Καρ.) Κρήτ. Πόντ. — *Λεξ.* Περίδ. Μπριγκ.: Ἄσμ.

Κ' ἤκουσα πὼς ἕνας τ' ἀλλοῦ ἐθέλασιν ἀμόσει,
ἄλλη παδρειὰ καθένας τως ποτέ του νὰ μὴ γνώσῃ Κρήτ. Ἡ σημ. καὶ Βυζαντ. Πβ. Φλώρ. καὶ Πλάτζια Φλώρ., σ. 1093 (ἔκδ. Δ. Μαυροφρ., σ. 365) «Ἐκεῖνο δὲ οὐκ ἔγνωθεν (τὸ) νὰ περπατῇ τὸν δρόμον». **3)** Μανθάνω, πληροφοροῦμαι Πόντ. (Κερασ.): *Νὰ μὴ τὸ γνώθ' ἡ μάννα μου.* **4)** Ἀναγνωρίζω, διακρίνω Α. Ρουμελ. (Καρ.): || Ἄσμ.

Κ' ἔχω κ' ἕνα φραγκόπουλο ποὺ γνώθει τοὺς ἀνέμους **5)** Ἀφυπνίζω, ἐξυπνῶ καὶ ἀμτβ. ἀφυπνίζομαι, ἐξυπνῶ Κρήτ. (Ἀμάρ. Βάμ. Σφακ. κ.ἀ.) Καππ. (Ἀραβάν. Γούρτον.): *Ἔγνωσε τὸ κοπέλι* Βάμ. *Ἔγνωσα ἀργὰ* Κρήτ. *Κοιμήσου ἥσυχα, μὰ 'γὼ θὰ σὲ γνώσω 'ς τὴν ὥρα* αὐτόθ. || Ἄσμ.

Τζὴν νύχτα καβαλλίκευσε πούρ νὰ γνώσ' ἡ καλή σου (*πούρ* = πρὶν) Ἀραβάν.

γνωμάζω ἀμάρτ. Μέσ. *γνωμάζομαι* Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γ ν ώ μ η.*

Ἐρωτῶ, συμβουλεύομαί τινα: *Ὅ,τι θέλω κάνω. Κανεὶ δὲ γνωμάζομαι. Γνωμάσου καὶ σὺ τὸν βάρβα σου, νὰ ἰδῇς εἶδα θὰ σοῦ πῇ. Γνωμασμένο τὸν ἔχω 'ὼ τὸν ἀφέδη μου.*

γνωματεύω λόγ. σύνηθ. *γνωματεύγω* Κρήτ.

Τὸ ἀρχ. *γ ν ω μ α τ ε ύ ω.*

1) Ἐκφέρω, ἐκφράζω ἐγκύρως γνώμην ὡς εἰδικὸς λόγ. σύνηθ.: *Ἡ ἐπιτροπὴ ἐγνωμάτευσεν ὑπὲρ τῆς χορηγήσεως πλήρους συντάξεως* λόγ. σύνηθ. **2)** Συμφωνῶ Κρήτ.: Ἄσμ.

Καλὰ τὸ λέει ὁ σύδεκνος σὲ τοῦτο γνωματεύγω.

Συνών. *γ ν ω μ α τ ί ζ ω.*

γνωματίζω Πόντ.—*Λεξ.* Μ. Ἐγκυκλ. Πρω. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γ ν ώ μ η* κατὰ τὰ εἰς *-ίζω* καὶ κατ' ἐπίδρασιν τοῦ *γ ν ω μ α τ ε ύ ω.*

Ἐκφέρω, ἐκφράζω γνώμην ἔνθ' ἀν. Συνών. *γ ν ω μ α τ ε ύ ω* **1**.

γνωμάτισμα τό, ἐνιαχ. *γνωμάτισμαν* Πόντ.

Ἐκ τοῦ ρ. *γ ν ω μ α τ ί ζ ω.*

Ἀπόφανσις, ἐκφορὰ γνώμης.

γνώμη ἡ, κοιν. καὶ Ποντ. (Κερασ. Οἰν. κ.ἀ.) Τσακων. (Καστάν.) *γνώμ'* σύνηθ. βορ. ἰδιωμ. *χνώμη* Κύπρ. *γνώνη* Τσακων. (Μέλαν. κ.ἀ.) *γνέμη* Πελοπν. (Βούτσ. Δίβρ. Δ. Κορινθ. Καλάβρυτ. Κλειτορ. Τρίκκ.) *γνωμιὰ* ἐνιαχ. Μακεδ. (Σιάτ.) *γνώμι τό*, Θρᾴκ. (Ἀδριανούπ.) Εὔβ. (Στρόπον.) Πελοπν. (Λάστ.) Γεν. *γνωμάτου* Εὔβ. (Κουρ.)

Τὸ ἀρχ. οὐσ. *γ ν ώ μ η.* Τὸ οὐδ. *γ ν ώ μ ι* κατὰ τὸ συνών. *χ ο ύ ι.* Ἡ γεν. *γ ν ω μ ά τ ο υ* κατὰ τὰ *γ α λ ά τ ο υ, ν ο μ ά τ ο υ* κ.τ.τ.

1) Ἡ ἀντίληψις, κρίσις, ἄποψις, ὅ,τι τις νομίζει ὀρθὸν κοιν. καὶ Πόντ. (Κερασ. Οἰν. κ.ἀ.) Τσακων. (Καστάν. Μέλαν. κ.ἀ.): *Ἔχω κ' ἐγὼ τὴ γνώμη μου. Αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη σου. Νὰ σεβαστῇς καὶ τὴ δική μου γνώμη. Θέλω καὶ τὴ γνώμη τοῦ γιατροῦ - τοῦ δικηγόρου. Κοινὴ γνώμη* (*ἡ κοινὴ συνείδησις, ἡ ἄποψις τοῦ κοινοῦ*). *Παίρνω-γυρεύω γνώμη. Δὲν ἔχω γνώμη πάνω 'ς αὐτὸ τὸ ζήτημα* (δὲν ἐπιθυμῶ ἢ δὲν δύναμαι νὰ ἐκφέρω κρίσιν). *Εἶμαι τῆς γνώμης σου. Ἔρχομαι μὲ τὴ γνώμη σου* (συμφωνῶ). *Εἶμαι μὲ δυὸ γνῶμες, νὰ τὸ κάνω ἢ νὰ μὴν τὸ κάνω* (εἶμαι ἀναποφάσιστος, ἀμφιρρέπω). *Δὲν ἀλλάζω γνώμη. Δὲν τοῦ γυρίζεις τὴ γνώμη* (δὲν τοῦ μεταβάλλεις τὴν περί τινος ἄποψιν). *Μένει μὲ τὴ γνώμη του* κοιν. *Σὲ γελάει ἡ γνώμη σου* (= ἀπατᾶσαι) Ἤπ. *Γνῶμες γνῶμες κάνει* (= εἶναι ἀσταθὴς) Βιθυν. *Δὲν ξέρου τίποντα, μὶ τ' γνώμ' μου τοὺ λέου* Εὔβ. (Στρόπον.) *Ἔτσι τ'ς γυρνοῦν τ' γνώμ' κ' ἔχ'ν τ'ν ἰδέα σ' αὐτὲς* Μακεδ. (Κοζ.) *Παίρνει γνῶμες* (συμβουλεύεται πολλούς) Πελοπν. (Ἀρκαδ.) *Κ' ἐγὼ τῆς ἴδιας γνώμης εἶμαι* (= συμφωνῶ) αὐτόθ. *Μήτε γνώμη δὲ παίρνει ὁ γιός μου* Σῦρ. *Δίδω τὴν γνώμην μ'* Κερασ. *Δὲν ἔχει καλὰ γνώμια* (πράττει ἀνόητα) Εὔβ. (Στρόπον.) *Νὰ μὴν κάνῃς τοῦ γνωμιοῦ σου, γιατὶ θὰ τοὺ μιτανριώσῃς* αὐτόθ. *Οὔλα 'πὸ γνωμάτου τὰ εἶπε* ('*πὸ γνωμάτου* = ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας) Εὔβ. (Κουρ.) || Παροιμ.

Ἀπὸ πολλῶ γνώμη ἔπαιρνε τσ' ἀπὸ δική σου μὴ βγαίνῃς (ἄκουε τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ πρᾶττε κατὰ τὴν ἀντίληψίν σου) Θήρ. (Οἴα)

Τῶν πολλῶν τὴ γνώμ' ἀγροίκα | καὶ τὴν ἐδική σου κάνε (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Ι. Βερέττ., Παροιμ., 87.

Ἡ πρώτη γνώμ' εἶν' τοῦ Θεοῦ, | ἡ δεύτερη τοῦ διάβολου (ἐπὶ τῶν κατ' ἀρχὴν καλῶς βουλευομένων, εἶτα δὲ πονηρούς προσλαμβανόντων συμβούλους) Ι. Βενιζέλ., Παροιμ.[2], 106. 208. || Ποιήμ.

Καλὰ τσῆ παραγείλετε, γνώμη καλὴ νὰ βγάλῃ
κ' ἐμεῖς θὰ τὴν ψηφίσωμε ὅλοι, μικροὶ μεγάλοι
Α. Κρήτ.

Τὸν λέγω, εἶσ' ἀκόμη παιδάκι δίχως γνώμη, δὲν ξεύρεις τί λαλεῖς

Α. Χριστοπ., Ποιήμ., 92. Ἡ σημ. καὶ ἀρχ. βλ. Θουκυδ. 1,62,3 «ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως... ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους» καὶ 1,113,2 «ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν». **β)** Συμβουλὴ σύνηθ. καὶ Τσακων. (Μέλαν. κ.ἀ.) : *Τοῦ ζήτησα τὴ γνώμη του, τί νὰ κάνω, κ' ἐκεῖνος δὲν ἄνοιξε τὸ στόμα του νὰ μοῦ πῇ ἕνα ναὶ ἢ ἕνα ὄχι* Πελοπν. (Κυνουρ.) *Ἀποὺ σένα δὰ πάρου γνώμ'* (*δὰ* = θὰ) Μακεδ. (Δρυμ.) *Νὰ ντὶ δοῦ τσ' ἐζοὺ νιὰ γνώνη;* (νὰ σοῦ δώσω κ' ἐγὼ μιὰ συμβουλή;) Μέλαν. || Φρ. *Μιὰ γνώμη γιὰ τὸ χειμῶνα* (εἰρων. πρὸς ἄκαιρα ἢ ἄτοπα συμβουλεύοντας, ὡσεὶ γνώμην κατάλληλον ὡς ἐφόδιον καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα) Ν. Πολίτ., Παροιμ., 4.60. || Γνωμ.

Πᾶρε τοῦ γέροδος βουλήν, τοῦ παιδεμένου γνώμην Θήρ. Τὸ γνωμ. κ.ἀ. **2)** Νοῦς, σύνεσις Ἤπ.(Κουκούλ. Μελιγγ. Πωγών. κ.ἀ.) Θεσσ. (Τρίκκ.) Κορσ. Μακεδ. (Βέρ. Βλάστ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ